

у корпус, ПУД (пробивний удар дулібом) – прямий удар від грудей.

Удари ногами: ПАН (прямий удар, атакуючий ногою) – удар ногою вперед; БУС (боковий удар ступнею) – удар ногою в сторону.

Техніка ударів нагадує рухи із українського танцю гопак, тому й терміни зазвичай запозичуються саме звідти. Кидки поділяються на певні групи: кидки-перевороти, підбивання, збивання, збивання підсіканням тощо. Кидки-підсічки називають «косою», ряд кидків через тазовий пояс – «черес», кидки через плечовий пояс – «раменні» (від слова рама – плечі).

Нами наведено лише основні терміни, хоча насправді їх надзвичайно багато. Знання означеної термінології допоможе краще зрозуміти систему бойових мистецтв загалом.

Висновки. Історичний аналіз розвитку козацьких єдиноборств свідчить, що наші предки мали неабиякий рівень розвитку фізичної підготовки та бойових мистецтв, що зумовлювалося насамперед культурною та духовною досконалістю особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дем'янов В. О. Велич Дулібії. Рось. Суренж / В. О. Дем'янов, О. А. Андреев. – К. : Корлайн, 2007. – 264 с.
2. Задунайський В. Бойове мистецтво та військова спадщина українських козаків у кінці XIX – на початку XX ст. / В. Задунайський. – Донецьк : Норд-Прес – ДонНУ, 2006. – 335 с.

3. Задунайський В. Козацькі навчальні збори початку XX ст. – центри вишколу з козацького військового та бойового мистецтва / В. Задунайський // Український історичний збірник / за ред. В. Смоля. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2004. – Вип. 7. – С. 268–279.

4. Заруба В. Українське козацьке військо в російсько-турецьких війнах останньої чверті XVII століття / В. Заруба. – Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2003. – 464 с. : іл.

5. Коляндрук Т. Таємниці бойових мистецтв України / Т. Коляндрук. – Львів : Сполом, 2004. – 303 с. : іл.

6. Корнійчук Я. А. Значення бойових мистецтв для духовного розвитку особистості / Я. А. Корнійчук // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць із галузі фізичної культури та спорту : в 4 т. – Львів : Українські технології, 2006. – Вип. 10. – Т. 3. – 496 с.

7. Лозко Г. С. Велесова Книга – Волховник / Г. С. Лозко. – Тернопіль : Мандрівець, 2015. – 512 с. : іл.

8. Панченко Г. К. Нетрадиционные боевые искусства: от Америки до Руси / Г. К. Панченко. – Харьков : Фолио ; Ростов-на-Дону : Феникс, 1997. – 370 с.

9. Спадкоємці козаків або Сучасні українські бойові мистецтва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eastbook.eu/ua/2013/10/16/spadkojemtsi-kozakiv-abo-suchasni-ukrainski-bojovimystetstva/>. – Назва з екрана.

10. Тарас А. Е. Боевые искусства : энциклопедический справочник / А. Тарас. – Минск : Харвест, 1996. – 640 с.

Дата надходження до редакції: 12.09.2017 р.

УДК 796.071.4:658

Світлана КРИШТАНОВИЧ,

кандидат наук із державного управління,
доцент кафедри економіки, менеджменту
та готельно-ресторанного бізнесу
Львівського державного університету
фізичної культури

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

У статті досліджено основні фактори впливу на процес формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Проаналізовано ринок праці та визначено вимоги, які ставляться до спортивних менеджерів в умовах сьогодення. Встановлено фактори впливу, які визначають реальні можливості та передумови формування професійної компетентності майбутніх спортивних менеджерів у ВНЗ, що дозволить їм бути конкурентними як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках праці.

Ключові слова: професійна компетентність, фактори впливу, спортивний менеджер, фізична культура і спорт, ринок праці.

В статті досліджено основні фактори впливу на процес формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Проаналізовано ринок праці та визначено вимоги, які ставляться до спортивних менеджерів сьогодні. Встановлено фактори впливу, які визначають реальні можливості та передумови формування професійної компетентності майбутніх спортивних менеджерів у ВНЗ, що дозволить їм бути конкурентними як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках праці.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, факторы влияния, спортивный менеджер, физическая культура и спорт, рынок труда.

The basic factors influencing the process of formation of professional competence of future managers of physical culture and sports are investigated. The labor market has been analyzed and the requirements set by sports managers in the present conditions are defined. The influence factors are determined, which determine the real possibilities and prerequisites for the formation of professional competence of future sports managers in higher educational institutions, which will allow them to be competitive both on the domestic and international labor markets.

Key words: professional competence, factors of influence, sports manager, physical culture and sports, labor market.

Постановка проблеми. На сьогодні особливу увагу педагогічних досліджень сконцентровано на проблемі формування професійної компетентності менеджерів різних професій, зокрема й менеджерів фізичної культури і спорту. Це зумовлено значними змінами, що відбуваються на сучасному етапі розвитку України і залежать від ряду факторів впливу, які висувають вимоги до сучасних випускників вищих навчальних закладів.

Вагомість формування професійної компетентності у майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту вирізняється особливістю їх професійних обов'язків, інтенсивно зростаючими вимогами національного та міжнародного ринкового середовища до професійної компетентності та формування в них професійних особистісних якостей та набутих знань.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Важливі риси та якості професійної компетентності менеджерів, що формувалися в умовах сучасного розвитку країни, досліджувалися значною кількістю вчених (Г. Кот, В. Терещенко, М. Виноградський, С. Козловська, Г. Падереть, І. Чубаєва, Л. Довгань, Л. Скібіцька, Д. Смоленников, В. Розанова, В. Козубенко, Л. Дідковська, Й. Завадський, О. Леонтьєва, Ю. Лаврикова, І. Сінова, О. Володько, Т. Клімович та ін.). У їх наукових працях підкреслюється, що професійна компетентність менеджерів насамперед залежить не лише від рівня їх здібностей, а й від якості початкової професійної підготовки та самовдосконалення [4, с. 57].

Окремі питання професійної підготовки, формування професійної компетентності, конкурентоспроможності й затребуваності фахівців на сучасному ринку праці знайшли висвітлення в роботах С. Батишева, Н. Бідюк, Т. Десятова, Д. Костюка, Н. Ничкало, О. Новікова, Т. Сулими та ін. Проблеми взаємодії держави і бізнесу у сфері фізичної культури і спорту аналізувалися у працях таких науковців, як Ю. Мічуда, М. Дутчак, М. Авксентьєв, С. Грищенко, Е. Зусман, А. Сорокін, О. Левковець, О. Петрикова, Б. Бояринцев, В. Джуха та ін. Зокрема, у роботах Ю. Мічуди розглядаються закономірності функціонування галузі фізичної культури і спорту в умовах ринку, проблеми розвитку підприємництва в галузі спорту для всіх [8]. Однак варто зазначити, що в цілому дослідження питань формування професійної компетентності фахівців у сфері спорту переважно носять фрагментарний характер, зокрема залишаються недостатньо дослідженими особливості формування

їх професійної компетентності в умовах ринкових перетворень. Дослідження цієї проблеми в контексті викликів сьогодення є актуальним і своєчасним.

Мета статті – розкрити сутність і зміст основних факторів впливу на формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Виклад основного матеріалу. На процес формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. До зовнішніх факторів слід віднести ті, що зумовлюють зміст підготовки, визначають логіку поведінки і саморозвитку особистості майбутнього менеджера фізичної культури і спорту. Це насамперед – стан економічного розвитку країни, регіону, коли з'являється на ринку праці підвищений попит на кваліфікованих спеціалістів для цієї сфери. Значним зовнішнім фактором, що впливає на якість формування професійної компетентності спортивного менеджера, є вимоги роботодавців до рівня їх підготовки у вищих навчальних закладах, рівень психолого-педагогічної готовності до роботи в умовах динаміки змін ринку праці. Внутрішні фактори формування професійної компетентності – це установки, потреби, інтереси майбутніх спортивних менеджерів, які формуються в умовах ринку освіти і визначають їх ставлення до себе й навколишнього середовища, у тому числі їх мотиваційна готовність до професійної мобільності, рівень знань, умінь, навичок та компетенцій, а також рівень адаптивності тощо.

Розглянемо, чим обумовлена роль зовнішнього фактора впливу на процес формування професійної компетентності майбутнього менеджера фізичної культури і спорту. Об'єктивними передумовами при цьому виступають вимоги національного і міжнародного ринків праці. Динаміка розвитку сучасного ринку праці потребує не лише глибоких теоретичних знань майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, а й формування в них професійної компетентності, здатності самостійно її застосовувати в нестандартних життєвих ситуаціях. Нині ринок праці диктує нові вимоги до якості та рівня професійної підготовки високоосвічених, компетентних фахівців, спроможних застосовувати знання та вміння в різних напрямках своєї діяльності [9; 10].

Професійна компетентність менеджерів фізичної культури і спорту спрямована на гнучкість, швидку орієнтацію в їх професії, конкурентоспроможності на ринку праці, готовність до підвищення кваліфікації, перекваліфікації та самоосвіти. У період переходу до ринкової економіки, коли країна перебуває в пошуку економічних і соціальних пріоритетів, характеризується нестабільністю, актуальним постає питання: чи здатний сучасний менеджер фізичної культури і спорту взяти на себе відповідальність щодо свого майбутнього та як у майбутньому він визначатиме життєві пріоритети і здатність самостійного вибору своєї професійної діяльності.

Зазначимо, що в умовах конкуренції на ринку праці спортивний менеджер повинен володіти відповідним рівнем професійної компетентності, вміти креативно і самостійно вирішувати будь-яке професійне завдання, що значною мірою залежатиме від набутих ним сучасних економічних знань, які базуються на

глибокій теоретичній підготовці, здатності стратегічно мислити й ефективно діяти в системі ринкової економіки. Характерні риси професійної компетентності менеджерів фізичної культури і спорту формуються відповідно до потреб ринку праці, а їх постійна корекція відбувається залежно від стану цього ринку. Більшість роботодавців переконані, що для більшості випускників навчальних закладів характерна не надто висока професійна компетентність, тобто вони є недостатньо кваліфікованими, не мають практичних навичок і не можуть виконувати на належному рівні поставлені завдання. За таких умов ринок праці, на думку Д. Шевченка [17], фактично перетворюється на «ланцюжок очікувань», який розставляє претендентів на робочі місця залежно від рівня освіти. Найменш освічені претенденти постійно відтісняються. поступово створюючи вторинний ринок праці.

Потенційного роботодавця сьогодні цікавить насамперед не диплом з оцінками колишнього випускника, а ті якості, які йому притаманні. До претендентів на робочі місця в галузі фізичної культури і спорту висуваються певні умови, зокрема сформованість щодо професійних якостей, поведінкових вчинків та виконавчих дій. Роботодавець визначає абсолютність переваг професійної компетентності одного представника з багатьох інших претендентів на місце роботи. Достатність його знань за допомогою різних показників для компетентного виконання професійних функцій. Це окреслює потреби ринку праці щодо формування належного рівня професійної компетентності майбутніх спортивних менеджерів. Лише завдяки ефективній взаємодії роботодавців з освітнім сектором можна суттєво скоротити розрив між якістю освіти цих фахівців і реальними потребами ринку праці [11].

Активний перехід до ринку праці вимагає таких технологій спеціальної підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах, які б дозволили їм досягти високого рівня конкурентоспроможності вже на початку своєї професійної діяльності [8]. Водночас конкуренція на ринку праці актуалізує потребу у формуванні професійної компетентності фахівців, які повинні володіти якостями особистісного характеру і мати спеціальні знання та вміння у сфері професійної діяльності. Практика сучасної ринкової економіки свідчить, що саме конкурентоспроможність, професіоналізм і компетентність фахівця – це ті якості, від яких залежать їх життєві й професійні успіхи.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин спортивний менеджер стикається з необхідністю вирішувати економічні проблеми, що виникають у процесі надання ним фізкультурно-спортивних, фізкультурно-оздоровчих або видовищних послуг. Саме тому спортивним менеджерам для формування їх професійної компетентності необхідні економічні знання та вміння, які б дозволяли найбільш ефективно виконувати свої професійні обов'язки.

Сьогодні досить інтенсивно відбувається процес інтеграції українського ринку праці у світовий. І це значною мірою сприяє підвищенню темпів соціально-економічного розвитку України [13]. Вони додають національному ринку праці інноваційного характеру, що, як відомо, впливає на процес формування професійної компетентності спортивних менеджерів

та їх працевлаштування відповідно до попиту на міжнародному ринку праці. Ці фактори свідчать, що професійні послуги спортивних менеджерів нині стають одним із найбільш бажаних ринкових продуктів.

Слід зазначити, що формування ринкових відносин в Україні відбувається під впливом переважно негативних чинників, які відповідним чином відображаються на формуванні професійної компетентності менеджерів фізичної культури і спорту. На це впливає низький рівень попиту населення на послуги, що надаються фізкультурно-спортивними організаціями. Так, за роки незалежності в Україні кількість потенційних покупців фізкультурно-оздоровчих та спортивно-оздоровчих послуг збільшилася лише на 7,7%, що, як відомо, не сприяє динамічному розвитку відповідного сегмента національного ринку фізичної культури і спорту. За офіційними даними, на 2014 рік в Україні фізичною культурою і спортом займалося всього 12,95% населення [16]. При цьому спостерігається малопомітна тенденція до зростання кількості осіб, які б бажали присвятити свій вільний час заняттям фізичною культурою і спортом.

Ринок фізичної культури і спорту оперативно реагує на гарантований навчальним закладом рівень знань, умінь і навичок майбутнього менеджера, його здатність реалізувати отримані знання на практиці. Постійні зміни ринкової кон'юнктури диктують значну залежність і чутливість спортивних менеджерів до реалізації послуг фізичної культури й спорту, які багато в чому обумовлені модою та мінливим світосприйняттям щодо сучасного престижного стилю життя. Ці обставини створюють певні труднощі в реалізації їх професійної компетентності, оскільки висувають значні вимоги до аналізу та прогнозування ринкових факторів попиту на послуги. збільшують ступінь ризиків від непередбачуваних змін на ринку праці.

Ефективна професійна діяльність менеджерів у галузі фізичної культури і спорту можлива лише за наявності певного рівня їх професійної компетентності в умовах функціонування підприємницького середовища, тобто ринкової системи відносин. Це виявляється під час діяльності спортивних менеджерів у процесі реалізації завдань організації та проведення спортивних змагань і видовищ, які передбачають спортивні та оздоровчі заходи для учасників кросів, марафонів, турнірів зі спортивних ігор; спортивних свят; спортивно-видовищних заходів, показових виступів видатних спортсменів і представників спортивних закладів. Проведення занять із фізичної культури і спорту передбачає їх уміння та організацію роботи в групах загальної фізичної підготовки й оздоровчої фізичної культури; необхідності розробки індивідуальних (групових) рекомендацій щодо режиму занять; реалізації змагань у навчальних групах, командах, школах і клубах за видами спорту та ін. [7, с. 51].

З одного боку, глобалізація в сучасних ринкових умовах є умовою функціонування ринку праці, а з іншого – визначає закономірність щодо формування належного рівня професійної компетентності спортивних менеджерів, рівень їх конкурентоспроможності. У цілому це актуалізує важливість визначення основних векторів впливу на динаміку зміни на ринку праці та вдосконалення професійної компетентності цих

фахівців, що дозволить ідентифікувати позитивні та негативні наслідки цього впливу.

Проаналізувавши недоліки формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, можемо зауважити, що, враховуючи специфіку сучасного ринку та глобалізаційні впливи, вдосконалення їх професійної компетентності слід здійснювати за такими напрямками:

- розвивати в менеджерів здатність стратегічно мислити та приймати самостійні рішення, вміння в сучасних умовах упроваджувати інноваційні продукти та пропонувати на ринку власний продукт;

- покращувати комунікацію між партнерами, використовувати технологічні інновації, нововведення для отримання конкурентної переваги на певних сегментах ринку, формувати в них потребу в командній роботі та виховувати позитивне ставлення до крос-культурної взаємодії;

- залучати результативні крос-культурні технології, що створюватимуть умови для закріплення знань, визначення цінностей, набуття досвіду з різноманітних зовнішніх і внутрішніх культурних джерел та трансформуватимуть їх у поведінку та надання послуг.

Означені технології передбачають формування належної комунікативної компетентності.

Важливість формування професійної компетентності в майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту відзначається специфікою їх професійних обов'язків, які мають відповідати інтенсивно зростаючим вимогам міжнародного ринкового середовища до професійної компетентності означених фахівців і формування в них фахових особистісних якостей та теоретичних і практичних знань [2]. Тому, на нашу думку, основними шляхами формування професійної компетентності спортивного менеджера є передбачення державних, економічних, соціальних і особистісних потреб за умови, що ці процеси відбуватимуться під час інтернаціоналізації, глобалізації й модернізації ринку праці.

До внутрішніх факторів впливу, які визначають процес формування професійної компетентності майбутніх спортивних менеджерів, слід віднести взаємозв'язки між ринком праці та ринком освітніх послуг у сфері фізичної культури і спорту. За визначенням Д. Шевченка, «ринку освітніх послуг – це всі потенційні споживачі, які прагнуть задовольнити свої потреби в освіті, здатні вступити в відносини обміну з продавцем» [17]. Означене визначення відображає сутність вимог ринку освітніх послуг і до спортивних фахівців. Реальному аналізу змісту явища, що розглядається, сприяє визначення, яке пропонує О. Кузьміна: «Ринок освітніх послуг є системою економічних відносин, які складаються між виробниками освітніх послуг, споживачами і посередниками з приводу житку цих послуг» [5, с. 105].

Ринок освітніх послуг сьогодні виконує такі основні функції:

- надає суб'єктам ринку інформацію щодо попиту і пропозиції стосовно професійних спеціалістів для різних галузей економіки країни;

- забезпечує конкуренцію освітніх послуг та освітніх установ;

- сприяє процесу збалансованого відтворення і перерозподілу висококваліфікованих кадрів;

- вирівнює попит і пропозицію на фахівців із достатнім рівнем професійної компетентності [6].

Сьогодні перед системою вищої освіти постають завдання, пов'язані не лише із задоволенням нагальних економічних потреб держави у кваліфікованих кадрах, а й із її інтеграцією у світовий освітній простір. Необхідність інтегрування України у міжнародний соціальний простір, зміни на ринку праці вимагають перегляду підходів щодо підготовки фахівців у ВНЗ та моніторингу якості здійснюваних заходів.

На думку О. Тимошенка [15], прагнення держави інтегруватися у європейський освітній простір потребує переосмислення змісту, завдань і функцій оптимізації професійної підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури у вищій школі. Це значною мірою сприятиме належному формуванню професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

На сучасному етапі під впливом цивілізаційних трансформацій в освіті відбуваються зрушення, які характеризуються активними змінами в глобальному освітньому просторі, інтернаціоналізацією процесу входження національних освітніх інституцій у глобальний освітній простір, інноваційним характером діяльності освітніх інституцій. Це, на думку Л. Сущенко [14], сприятиме вдосконаленню процесу формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

За умов інтеграції ринкових відносин в Україні, як ми вже зазначали, реально відбувається інтенсифікація економічної, зокрема й підприємницької, діяльності. Завдяки цьому кардинально змінюються вимоги до професійної підготовки менеджерів із фізичної культури і спорту. Студенти під час навчання у виші повинні засвоїти не лише базові знання що стосуються ринкової економіки, а й розвинути стратегічне мислення, засвоїти організаційну культуру, поведінку та самоідентифікацію в галузі професійної діяльності, виявити ознаки сформованої професійної компетентності [12].

У нових умовах українські ВНЗ мають підтримувати зворотний зв'язок із потенційними роботодавцями та враховувати їх побажання щодо професійно-кваліфікаційних якостей, рівня професійної компетентності майбутніх менеджерів. Це вимагає утворення при вищих навчальних закладах певних служб, які б здійснювали наступні функції:

- моніторинг ринку праці щодо попиту кваліфікованих фахівців, пошук потенційних роботодавців, укладання договорів про цільову підготовку менеджерів для визначених спортивних організацій;

- пошук організації для проходження студентами виробничої практики з перспективою подальшого працевлаштування;

- залучення представників зацікавлених груп із метою визначення змісту освіти та професійних характеристик майбутніх менеджерів;

- упровадження експертного опитування серед керівного персоналу організацій, де працюють випускники певного вишу, з метою отримання інформації про «слабкі місця» в підготовці майбутніх менеджерів щодо виконання своїх професійних обов'язків.

Варто зауважити, що втрата Україною контролю над тимчасово окупованими територіями Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, районом проведення антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях безпосередньо вплинула на стан та

розвиток національної системи освіти через звуження ресурсного забезпечення вищої освіти і виникнення потреби регулювання освіти мігрантів. Частина 12 статті 1 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» № 1635-U від 12.08.2014 року щодо місця перебування та права на освіту встановлює, що «громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території, мають право на здобуття або продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету з наданням місць у гуртожитках на час навчання» [3].

У Всесвітній доповіді ЮНЕСКО з моніторингу освіти зазначено: «Країни, що втягнуті в конфлікт, найбільш віддалені від досягнення цілей освіти для всіх, однак проблеми в галузі освіти, що стоять перед ними, не знаходять відображення в доповідях ЕФА. Прихована криза в освіті, з якою стикнулися ці країни, є глобальним викликом, що потребує дій з боку міжнародної спільноти» [19]. Збройний конфлікт не лише підриває перспективні активізації економічного росту країни, а й посилює нерівність, відчай і незадоволення потенційних студентів в отриманні належної освіти.

Означені вище обставини свідчать про ускладнення проблеми підготовки спортивних менеджерів та їх професійної компетентності в системі вищої освіти України. Вони впливають на необхідність комплексного реформування вищої освіти, зміни наявної системи підготовки спортивних менеджерів, утвердження визначальної ролі та функцій ВНЗ у процесі реалізації завдань формування професійної компетентності цих фахівців.

Таким чином, складний період в економіці України загалом та пов'язані з політичною ситуацією в країні глобалізація економічних і соціальних процесів зокрема зумовлюють появу нових вимог до організації освітньої системи. Зокрема, це стосується формування професійної компетентності у ході підготовки майбутніх спортивних менеджерів. Перед ВНЗ постає завдання – підвищувати кваліфікацію та майстерність цих спеціалістів із метою їх швидкої адаптації в непередбачуваних і мінливих умовах сьогодення.

Зазначимо, що на результативність діяльності спортивних менеджерів в означеній сфері впливає насамперед рівень сформованості професійних навичок і здібностей цих фахівців, їх уміння розвиватися паралельно з рівнем конкуренції на ринку праці, яка вимагає від випускника вищої школи не лише високого кваліфікаційного рівня, а й уміння адаптуватися в умовах економічної нестабільності країни. Тому перед вищими навчальними закладами, які готують майбутніх спортивних фахівців, постає завдання сформувати в студентів квазіпрофесійні навички. Повільне реагування системи освіти на проблематику розвитку професійної компетентності призведе до зниження конкурентоспроможності менеджерів фізичної культури і спорту на ринку праці.

На сучасному етапі розвитку України в умовах активного реформування освітньої й соціокультурної сфер, інтеграції українських вищих навчальних закладів у загальноєвропейський освітній простір назріла необхідність пошуку нових ефективних шляхів та засобів удосконалення процесу формування

професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Підготовка спортивних менеджерів в Україні в контексті сучасних світових тенденцій розвитку освіти свідчить про необхідність реформування системи менеджерської вищої освіти, яка перебуває у постійній динаміці ринкових відносин [1]. Аналіз стану формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у ВНЗ України дозволяє констатувати наявні суперечності між потребами ринку праці щодо підготовки цих фахівців, сформованої професійної позиції, спрямованої на конструктивне вирішення професійних проблем, конкурентоспроможність на сучасному ринку праці й одночасно на недостатню теоретичну і практичну розробленість ефективних способів формування такої позиції в студентів.

Вища освіта покликана не лише оперативно реагувати на зміни в суспільстві, адаптуватися до його мінливих вимог і потреб, а й впливати на стан формування професійної компетентності цих фахівців. Підвищення професійної компетентності менеджерів фізичної культури і спорту стає ключовим елементом у діяльності ВНЗ у справі забезпечення їх конкурентоспроможності на світовому ринку праці. Спортивний менеджер має відповідати європейському та світовому рівням компетентності працівників означеної сфери.

Проведене дослідження дозволяє встановити позитивні та негативні результати впливу ринку праці на процес формування професійної компетентності менеджерів фізичної культури і спорту. Розглянуті вище фактори не лише визначають реальні можливості, передумови формування професійної компетентності майбутніх спортивних менеджерів на кожному етапі їх формування, а й конкретні вимоги ринку праці, які дозволяють робити висновки стосовно рівня професійної компетентності та перспектив його подальшого розвитку.

Фактори формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в умовах ринку праці свідчать, що вони є взаємопов'язаними, а їх сукупна дія створює належні передумови для вдосконалення процесу підготовки цих фахівців у системі вищої освіти України.

Параметри, які сформувалися під впливом наведених факторів, характеризують сучасний стан формування професійної компетентності спортивних менеджерів залежно від стану українського і міжнародного ринків праці. На сьогодні він характеризується низьким рівнем попиту на цих фахівців; обмеженістю пропозицій на них, що пов'язано з невисокою якістю підготовки у ВНЗ: повільними темпами формування необхідних компонентів галузевого ринку внаслідок негативного впливу на сферу фізичної культури і спорту зовнішнього економічного середовища.

Висновки. Проведений аналіз факторів впливу на рівень формування професійної компетентності спортивних менеджерів дозволяє зробити висновок, що в Україні існують передумови, аби врахувати їх наслідки для підвищення ефективності підготовки цих фахівців шляхом реалізації вимог ринку праці до функціонування та розвитку галузі фізичної культури і спорту.

Визначальними серед них, на нашу думку, є: загальна спрямованість діяльності ВНЗ на формування професійної компетентності спортивних менеджерів відповідно до ринкової економічної ситуації; необхідність урахування усталених традицій у справі залучення населення до занять фізичною культурою і спортом, а також до відвідування спортивно-видовищних заходів, які спрямовані на підвищення попиту на цих фахівців; упровадження в країні сучасної моделі освітньої політики з метою підготовки високопрофесійних спеціалістів для сфери фізичної культури і спорту.

Сьогодні вищі навчальні заклади не можуть обмежуватися підготовкою спортивних менеджерів лише для місцевого чи національного ринків праці. Увесь світ стає відкритим для студентів, а це означає, що ВНЗ мають забезпечити їх конкурентоспроможність на світовому ринку праці. Передумовою цього є належна відкритість навчальних закладів, їх готовність до реальної співпраці з бізнесом, толерантність та інтернаціоналізація.

Можна стверджувати, що формування професійної компетентності менеджерів фізичної культури і спорту в умовах національного та міжнародного ринкового середовища має базуватися на застосуванні компетентнісного підходу з обґрунтуванням належних освітніх цілей і мотивів. Сучасні запити ринку праці щодо результативності освітніх систем покликані активізувати рух до формування змісту освіти саме на компетентнісній основі, що обумовить потребу розробки технологій оцінювання рівня компетентностей та компетенцій, що, на нашу думку, передбачає оновлення змісту, форм та методів професійно-зорієнтованого навчання у ВНЗ, координацію навчально-виховної діяльності, яка має бути спрямована на формування ринкових цінностей, конкурентоспроможність цих фахівців на сучасному ринку праці, їх адаптацію до сучасних умов професійної діяльності, готовність фахівців до розв'язання реальних професійних завдань і проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ельбрехт О. Підготовка менеджерів в Україні в контексті сучасних світових тенденцій розвитку освіти / О. Ельбрехт // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. – Слов'янськ : СДПУ, 2009. – Вип. XLVIII. – С. 30–38.
2. Євтушенко Г. І. Формування менеджера як фахівця: проблеми та перспективи / Г. І. Євтушенко, В. І. Куценко // Науковий вісник НУДПС України. – 2012. – № 1. – С. 12–21.
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» № 1635-VII від 12.08.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1635-18>.
4. Клімова А. Соціальний статус сучасного менеджера: суспільні виклики та професійні вимоги / А. Клімова // Гуманітарний вісник. – 2014. – № 35. – С. 56–63.
5. Кузьміна Е. Е. Маркетинг образовательных услуг : учебное пособие для магистров / Е. Е. Кузьміна. – Москва : Юрайт, 2012. – 330 с.

6. Лавриненко Л. М. Взаємодія ринку праці з ринком освітніх послуг [Електронний ресурс] / Л. М. Лавриненко. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/121.pdf>.

7. Лукашук В. І. Особливості підприємницької діяльності у сфері спорту / В. І. Лукашук // Український соціум. – 2012. – № 3 (42). – С. 43–52.

8. Мічуда Ю. Проблеми розвитку підприємництва у сфері спорту для всіх / Ю. Мічуда // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2007. – № 1. – С. 82–86.

9. Ничкало Н. Г. Професійна освіта і навчання: проблеми взаємозв'язку з ринком праці / Н. Г. Ничкало // Підтримка реформи професійно-технічної освіти в Україні : зб. матер., підгот. у рамках реалізації укр.-нім. проекту / [Ю. Вайс, Н. Ничкало, А. Сімак та ін.]. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. – С. 134–138.

10. Приймак М. М. Тенденції розвитку пропозицій фахівців з фізичного виховання і спорту на сучасному ринку праці України / М. М. Приймак // Молода спортивна наука України : збірник наукових статей з галузі фізичної культури та спорту. – Львів : ЛДІФК, 2001. – Вип. 5. – Т. 1. – С. 146–148.

11. Проект із покращення освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.csr-ukraine.org/skm_keys.html.

12. Рудя Я. В. Розвиток сфери фізичної культури та спорту в ринкових умовах / Я. В. Рудя // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 83–88.

13. Слободчук М. С. Вплив інтеграційних процесів на ринок праці України / М. С. Слободчук // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Економіка». – 2014. – Вип. 14. – С. 78–86.

14. Сущенко Л. П. Зміст професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту / Л. П. Сущенко // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. пр. Волинського держ. ун-ту ім. Л. Українки. – Луцьк, 2000. – Вип. 4. – С. 130–138.

15. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.04 / О. В. Тимошенко. – К., 2009. – 38 с.

16. Фізична культура і спорт в Україні в умовах становлення ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.stanovlennya.rinku.php.

17. Шевченко Д. А. Маркетинговые стратегии ценообразования в вузе / Д. А. Шевченко // Практический маркетинг. – 2002. – № 68 (10). – С. 7–14.

18. Шевченко Л. С. Дисбаланс професійної освіти і ринку праці: сутність, причини, шляхи подолання [Електронний ресурс] / Л. С. Шевченко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Economics/58093.doc.htm

19. EFA (Education for All) Global Monitoring Report 2011. The hidden crisis: Armed conflict and education [Electronic resource]. – 431 p. – Available from : www.unesdoc.unesco.org/images/0019/001907/190743e.pdf.

Дата надходження до редакції: 14.07.2017 р.